

ność pocztowa opłacona ryczałtem.

Rok. VIII

# SAMORZĄD

BIULIOTYK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

Nr. 28.

Warszawa, 11-go lipca 1926 r.

Cena numeru 1 złoty.

W **każdym** biurze powinna się znajdować najlepsza ameryk. maszyna do pisania

## „UNDERWOOD“

a także aparat kopjowy, t. j.

Szapirograf, Mineograf lub Rotator ELLAMS'A

do robienia dużej ilości odbitek z **jednego** oryginału

**G. GERLACH** — Warszawa — Ossolińskich 4. Telefon 1-77.

TAMŻE WZOROWA SZKOŁA PISANIA NA MASZYNIE.



WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU POSTAWSKIEGO  
ogłasza

## KONKURS

na stanowiska 3 lekarzy rejonowych w powiecie Postawskim, z których jedno połączone będzie z kierownictwem szpitala powozecznego na 30 łózek.

Do posad tych przywiązane jest uposażenie od IX do VII st. płac pracown. państw. zależnie od ilości lat praktyki lekarskiej.

Kandydaci reflektujący na powyższe stanowiska winni przedłożyć następujące dokumenty:

- 1) Dowody wykształcenia,
- 2) Metrykę urodzenia,
- 3) Zezwolenie na prawo praktyki lekarskiej.
- 4) Dowód obywatelstwa Państwa Polskiego.
- 5) Świadectwa z poprzedniej praktyki lekarskiej,
- 6) Własnoręcznie napisany życiorys.

Termin składania ofert do 31.VIII.1926 r.

Postawy, dnia 16 czerwca 1926 r.

(—) *K. Obrocki*

Przewodniczący Wydz. Pow.

Starosta

(—) *Krasicki*

Sekretarz Wydz. Pow.

WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU GARWOLIŃSKIEGO  
OGŁASZA

## KONKURS

NA STANOWISKO INSPEKTORA SAMORZĄDU  
GMINNEGO.

Od kandydatów wymagane jest conajmniej wykształcenie średnie, oraz gruntowna znajomość samorządu. Inspektor samorządu gminnego otrzymuje pobory VIII st. płac urzęd. państw. z dodatkiem komunalnym w wysokości 15<sup>0</sup>/<sub>0</sub>, oraz ryczałt na koszty podróży. Uposażenie to może być podwyższone do VII st. płac o ile kandydat wykaże się wyższymi studjami i dłuższą praktyką w tym zawodzie, a to w myśl postanowień Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30/XII 1924 r. (D. U. R. P. Nr. 118 poz. 1073). Do tej oferty należy dołączyć życiorys, uwierzytelnione odpisy świadectw z ukończenia studjów, zaświadczenia z uprzedniej pracy oraz referencje. Oferty należy składać do Wydziału Powiatowego w Garwolinie do dnia 16 sierpnia r. b. Stanowisko do objęcia z dn. 1 września r. b. Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Wydział Powiatowy  
Sejmiku Garwolińskiego.

MAGISTRAT MIASTA SKIERNIEWIC OGŁASZA  
KONKURS

na stanowisko drugiego Sekretarza działu Policyjnego Magistratu.

Od kandydatów wymagane jest conajmniej wykształcenie 6-cio klasowe, praktyka, samorządowa lub administracyjna oraz gruntowna znajomość działu Wojskowo-meldunkowego, szpitalnictwa i ksiąg ludności. Sekretarz drugi otrzymuje pobory dziesiątego stopnia płac urzęd. Państw. Uposażenie to może być podniesione do dziewiątego stop. w miarę wykazania zdolności.

Oferty z załączeniem życiorysu, uwierzytelnionych odpisem świadectw z ukończenia studjów, praktyki, oraz referencji należy składać do Magistratu m. Skierniewic najpóźniej do dnia 25 lipca r. b. Oferty nieuwzględnione zostaną bez odpowiedzi.

Stanowisko do objęcia z dniem 1 Sierpnia r. b.

Burmistrz, (—) *Jaworowski*.



# SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA  
10 ZŁOTYCH POLSKICH.

NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. N 1520.

ADMINISTRACJA „SAMORZĄDU” —  
WARSZAWA, LESZCZYŃSKA 6.  
TELEFON 301-93.  
CZYNNE OD GODZINY 8 DO 3.  
REDAKCJA — KOPERNIKA 30.  
TELEFON 131-92 i 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

OGŁOSZENIA ZWYKŁE ZA TEKSTEM  
STRONA—800 ZŁ. POL. OGŁOSZENIA CYFROWE, ILU-  
STROWANE I W TEKŚCIE o 50 proc. DROŻEJ. OGŁO-  
SZENIA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH DOSTAR-  
CZONE BEZPOŚREDNIO DO ADMINISTRACJI o 25 proc.  
TANIEJ. OGŁOSZENIA, NADEŚLANE BEZ PODANIA  
WYMIARU. DRUKUJE SIĘ NA 1/4 STRONY.

Redaktor Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, pos. Aleksander Bogusławski, Stefan Boguszewski, Wacław Gajewski  
Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK VIII.

WARSZAWA, 11-go LIPCA 1926 R.

Nr. 28.

TREŚĆ Nr. 28. 1) W sprawie ustawy o samorządzie powiatowym. — Samorządowiec. 2) W sprawie rozpowszechniania nawozów sztucznych. — R. Bogusławski. 3) Związki celowe. — M. J. 4) Po pierwszym roku działalności Studium Pracy Społeczno Oświatowej. — H. R. 5) Dookoła spraw samorządowych. 6) Przewodnik wśród ksiązek. 7) Z życia samorządu. 8) Gmina wiejska i miejska: a) Gospodarka zarządów gmin wiejskich w oczekiwaniu nowej ustawy. b) Z gmin. 9) Poradnik samorządowy. 10) Ogłoszenia.

## W sprawie ustawy o samorządzie powiatowym.

Niespodziewany obrót, jaki w ostatnich tygodniach przyjęła sprawa ustaw samorządowych w Sejmie i niezwykle szybkie tempo pracy komisji administracyjnej nad temi ustawami — stawia nas wobec możliwości gruntownej zmiany ustroju samorządu już w najbliższym czasie. Dlatego godzi się przypomnieć, jakie zdania o reformie samorządu powiatowego wypowiedziano w sferach działaczy samorządowych.

Przedewszystkiem formalne uchwały organów, uznanych bezspornie za reprezentację samorządu powiatowego w Polsce, a więc ogólnych zjazdów przedstawicieli sejmików oraz Rady Zjazdów Samorządu Ziemińskiego. Uchwały rzeczzone, powzięte w różnym czasie, zestawiam poniżej w systematycznym ugrupowaniu:

### UCHWAŁY ZJAZDÓW PRZEDSTAWICIELI SEJMİKÓW POWIATOWYCH I RADY ZJAZDÓW S. Z. W SPRAWIE ORGANIZACJI SAMORZĄDU POWIATOWEGO.

(Zjazdy odbyto w dniach 2 i 3 grudnia 1924, oraz 2 i 3 lutego 1925 roku, tudzież posiedzenia Rady w dniach 9 i 10 marca 1924 roku.)

#### I. Powiaty ziemskie i miejskie, stosunek do miast wydzielonych.

1. Z powiatowych związków komunalnych winny być wydzielone bez względu na liczbę ludności gminy tych miast, które stanowią samodzielne ogniska życia gospodarczego i kulturalnego. Natomiast w obrębie powiatowego związku winny pozostać mia-

sta, które bez względu na liczbę mieszkańców ogniskują jedynie życie gospodarcze i kulturalne otaczających je gmin wiejskich i których interesy pozostają wskutek tego w ścisłej wzajemnej zależności od interesów wsi. Podstawą orientacyjną winna być dla miarodajnych czynników liczba 25.000 mieszkańców.

2. Miasta, niewydzielone z powiatowych związków, powinny posiadać taką liczbę przedstawicieli w sejmiku, jaka odpowiada stosunkowi ilości ludności miasta do ilości ludności wiejskiej danego powiatu.

3. Miasta niewydzielone z pow. związków winny ponosić ciężary na rzecz pow. związku narówni z gminami wiejskimi. (Uchwała Zjazdu z 1923 r.)

4. Wszystkie miasta niewydzielone z pow. związków komunalnych winny podlegać władzy nadzorczej wydziałów powiatowych. (Uchwała Rady z marca 1924 r.)

#### II. Zakres działania samorządu powiatowego.

1. Podział zakresu działania samorządu powiatowego na „poruczony i „własny”, czy też „samorządowy” i „zlecony” powinien być zarzucony, jako nieodpowiadający instytucjom nowoczesnego samorządu i znaczeniu, jaki w budowie Państwa Polskiego nadaje samorządowi konstytucja.

2. Kierując się zasadą, że istota samorządu polega na wykonaniu przez obywateli zadań państwa i że pomiędzy administracją państwową, sprawowaną przez organa biurokratyczne, a administracją samorządową różnica polega jedynie na formie, a nie na treści, jak również biorąc pod uwagę celowość prze-

222 1731 1484



kazania samorządowi licznych agend administracji wewnętrznej, sprawowanych dotychczas przez organa biurokratyczne, oraz oszczędność, jaka z takiego przekazania dla państwa wyniknie, należy w nowej ustawie do zakresu działania samorządu powiatowego zaliczyć pieczę nad gospodarczymi, kulturalnymi i zdrowotnymi interesami powiatu oraz wykonywanie w tym zakresie funkcji administracyjnych pierwszej instancji wg. postanowień właściwych ustaw.

Szczególnie pilne jest przekazanie samorządowi powiatowemu agend administracyjnych z zakresu służby zdrowia, rolnictwa i weterynarii, komunikacji, budownictwa, odbudowy, rzeczowej administracji szkolnictwa powszechnego oraz oświaty pozaszkolnej.

3. Rozciągnięcie zakresu działania samorządu powiatowego na wykonywanie funkcji administracyjnych w wyżej wskazanych dziedzinach powinno być połączone z zapewnieniem samorządowi niezbędnych źródeł dochodowych. (Uchwała Zjazdu z r. 1923).

### III. Wewnętrzna organizacja Sejmiku i Wydziału P., stosunek wzajemny organów.

1. Przewodniczącym Sejmiku winien być starosta. (Uchwała Zjazdu z r. 1923).

2. Zastępcę przewodniczącego w wydziale powiatowym, pełniącego funkcje w czasie jego nieobecności, wybiera wydział powiatowy ze swego składu. Wybór ten nie podlega zatwierdzeniu. (Uchwała Zjazdu z r. 1925).

3. Członkowie wydziałów powiatowych winni być jednocześnie członkami sejmików, przyczem członek wydziału powiatowego, wybrany z poza grona sejmiku winien nabywać prawa członka sejmiku. W stosunku do członków rad i zarządów gminnych z uwagi na małą liczbę wyrobionych działaczy w gminach nie należy wprowadzać zastrzeżeń co do wyboru do wydziału powiatowego.

4. Określenie rodzaju i wysokości djet członków sejmiku i wydziału pow., jak również wysokości i rodzaju dodatków reprezentacyjnych dla przewodniczącego wydziału pow. starosty należeć winny do atrybucji sejmiku.

5. Przyjmowanie urzędników samorządowych winno należeć do przewodniczącego w porozumieniu z wydziałem powiatowym.

6. Zawieszona przez wydział pow. z powodu niecelowości uchwała sejmiku wraca z powrotem do sejmiku, który decyduje ostatecznie. Przewodniczący winien być uprawniony do zawieszenia uchwały nielegalnej.

Zawieszenie uchwały sejmiku pow. przez wydział pow. w b. dzielnicy pruskiej winno odbywać się na podstawie dotychczasowych przepisów o postępowaniu spornem.

### IV. Nadzór nad samorządem.

1. Postanowienia ustaw organizacyjnych o nadzorze nad samorządem muszą być wyczerpujące i nie mogą dopuszczać interpretacji rozszerzającej. Merytoryczne ograniczenia samorządu, wynikające z nadzoru

nie mogą przekraczać tych granic, jakie są konieczne ze względu na strzeżenie interesu ogólnopństwowego. Z reguły nadzór dotyczyć winien zgodności działania organów samorządu z obowiązującym prawem. Nadzór nad celowością działania samorządu może być dopuszczany jedynie w wyjątkowych wypadkach, ściśle określonych ustawowo.

2. Wpływ władzy nadzorczej na wybór organów samorządu powiatowego winien się ograniczać do strzeżenia materialnego i formalnego prawa wyborczego. Wymóg zatwierdzenia członków wydziału powiatowego należy wykluczyć.

3. Władzy nadzorczej powinno służyć prawo rozwiązania wydziału powiatowego i sejmiku łącznie, lub tylko sejmiku, albo tylko wydziału powiatowego i zarządzenia nowych wyborów.

Uprawnienie powyższe należy ograniczyć do wypadków uporczywego działania wbrew obowiązującym przepisom lub niewykonywaniu obowiązków pomimo wezwań ze strony władzy nadzorczej.

4. Władzy nadzorczej należy przyznać prawo złożenia z urzędu członka wydziału powiatowego z przyczyn wymienionych wyczerpująco w ustawie po przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego, w wypadkach przestępstwa natury kryminalnej, lub działalności uwłaczającej honorowi i czci członka wydziału powiatowego.

5. Prawo kontroli bieżącej działalności samorządu należy przyznać bezpośrednio władzy nadzorczej oraz w zakresie rachunkowości Izbie Kontroli Państwa, z wykluczeniem wszelkich innych czynników.

Organy samorządu winny składać sprawozdania ze swej działalności jedynie bezpośrednio władzy nadzorczej. Liczbę tych sprawozdań należy ograniczyć do niezbędnego minimum.

6. Zamiast zasady pozytywnego zatwierdzenia pewnych uchwał organów samorządowych przez władze nadzorcze lub przez Ministerstwa należy wprowadzić zasadę sprzeciwu w określonym ustawowo terminie.

Prawo założenia sprzeciwu ograniczyć należy do wyjątkowych wypadków wyraźnie wymienionych w ustawie.

W szczególności sprzeciw dotyczyć może:

- a) najważniejszych uchwał o daninach publicznych, pobieranych na rzecz samorządu, przyczem budżet, jako całość temu nie podlega;
- b) uchwał, dysponujących majątkiem związku samorządowego lub obciążających związek na czas dłuższy;
- c) statutów powiatowych, zawierających przepisy ogólnie obowiązujące;
- d) ewentualnie najważniejszych uchwał, przewidzianych we właściwych ustawach, dotyczących specjalnych gałęzi administracji (drogowych, sanitarnych i t. d.).

7. Poza wymienionymi wyżej wypadkami władzy nadzorczej nie można przyznać prawa ingerowania w działalność związków samorządowych ze względu na celowość działania. W szczególności artykuł 43



ządowego projektu ustawy o powiatowych związkach komunalnych należy uznać za niedopuszczalny.

8. Normalnym organem nadzorczym w stosunku do samorządu powiatowego jest wydział wojewódzki.

Ministerstwu Spraw Wewnętrznych winno być zastrzeżone prawo przeciwko uchwałom, dotyczącym danin publicznych, dyspozycji majątkiem i długoterminowych zobowiązań, natomiast Ministerstwu innych resortów prawo weta przeciwko statutom powiatowym i innym uchwał, dotyczących administracji specjalnej.

Związkom samorządowym winno przysługiwać prawo zaskarżania wszelkich decyzji władzy nadzorczej i Ministerstw, wydanych w wykonaniu prawa nadzoru, do sądów administracyjnych.

(Uchwały Zjazdu z r. 1925).

## V. Ordynacja wyborcza.

1. Wybory do sejmików winny być pośrednie. (Uchwała Zjazdu z r. 1924).

2. Wybory do sejmików winny odbywać się systemem analogicznym do wyborów rad gminnych, to zn. na osoby, w okręgach 3—4 mandatowych, co uchroni sejmik od reprezentacji zbyt lokalnych interesów.

3. Wyrobienie działaczy samorządowych zależy od długości kadencji, która winna trwać lat 6. Jednakże kadencja członków sejmiku z pierwszych wyborów winna trwać lat 4.

(Uchwały Rady z marca 1924 r.).

Jedne z tych uchwał powzięte były jednogłośnie lub prawie jednogłośnie tak, że można je uważać za miarodajne przekonanie ogółu działaczy samorządu powiatowego. Do tych należą uchwały w sprawie stosunku do miast, zakresu działania samorządu powiatowego oraz nadzoru. Z pośród uchwał, dotyczących wewnętrznej organizacji powiatowych związków komunalnych za ogół bezsporne należy uznać uchwały w sprawie stosunku wydziału powiatowego do sejmiku, djet i dodatków reprezentacyjnych oraz przyjmowania urzędników. Natomiast sporne są kwestje, zdecydowane formalnie mniej lub więcej nieznaczoną większością głosów, dotyczące przewodnictwa sejmiku

i zastępstwa przewodniczącego wydziału powiatowego. Znaczna bowiem liczba uczestników Zjazdu wypowiedziała się za wybieralnością przewodniczącego, jak również stosunkowo znaczna mniejszość była zdania, że zastępcą przewodniczącego wydziału winien być zawodowy urzędnik starostwa. Podobnie ma się rzecz ze sprawą ordynacji wyborczej: zwolennicy bezpośrednich wyborów do sejmiku stanowili mniejszość pokąsną.

Niezależnie od powyższych uchwał formalnych, utrzymanych z konieczności w charakterze ogólnym, warto przypomnieć szereg opinii i projektów, pochodzących od poszczególnych osób z pośród działaczy samorządowych.

Tu należy projekt ustawy samorządowej p. Wł. Wakara, zamieszczony w książce tegoż autora p. t. „Zagadnienie samorządu w Rzeczypospolitej odzyskanej”. Praktycznych wniosków na chwilę obecną z tego projektu nie można jednak wysnuwać: autor bowiem liczy się z zupełnie odmienną strukturą całej administracji i z innym, niż dzisiejszy, podziałem administracyjnym.

Drugim projektem obejmującym całość sprawy, jest projekt d-ra M. Jaroszyńskiego, ogłoszony wraz z uzasadnieniem w № 18—26 „Samorządu” z r. 1924. Za podstawę formalną przyjął autor rządowy projekt ustawy o samorządzie powiatowym i przetworzył go w znacznej mierze zgodnie z uchwałami Zjazdów Samorządowych, w niektórych zaś kwestjach zgodnie z opinią licznego odłamu samorządowców (przewodnictwo w sejmiku, zastępstwo przew. wydziału powiatowego, bezpośredniość wyborów i t. d.).

Tu wreszcie należą publikowane w „Samorządzie” w r. 1924 opinie o rządowym projekcie ustawy, wypowiedziane przez częstochowski Wydział Powiatowy oraz wołyński Wydział Samorządowy Urzędu Wojewódzkiego tudzież szereg artykułów fragmentarycznych.

Czy powyższe uchwały, projekty i opinie będą wzięte pod uwagę przy uchwalaniu ustawy? Widząc zawrotne tempo pracy komisji administracyjnej i — powiedzmy to szczerze — niedostateczne opracowanie materiału przez wielu jej członków — samorządowiec nie może pozbyć się poważnych obaw w tym względzie...

*Samorządowiec.*

## W sprawie rozpowszechniania nawozów sztucznych.

Jednym z najważniejszych nakazów chwili obecnej jest podniesienie produkcji rolnej, która ma zapewnić zbytek tak w kraju jak i zagranicą.

Podniesienie produkcji rolnej uzyskać możemy przez umiejętną uprawę roli, przez dobór nasion, przez lepsze nawożenie, nie mówiąc o koniecznych, melioracjach i regulacjach ziemi.

Sprawy te muszą być tematem obrad i prac Ko-

misyj rolnych sejmików, albowiem zagadnienie podniesienia produkcji rolnej ma nie tylko znaczenie lokalne, ale wyrasta dziś na pierwsze miejsce w całym państwie.

Zwiększenie produkcji rolnej — to odbudowanie rynku zbytu dla produktów fabrycznych, co pociąga za sobą żywszy ruch w dziedzinie produkcji przemysłowej, zmniejszenie bezrobocia i wydatków państwowych związanych z bezrobociem.



Zwiększenie produkcji rolniczej — to polepszenie bilansu handlowego i płatniczego, co wprowadza nas w okres utrwalenia się wartości naszego złotego i możliwości nakreślenia sobie stałego na dłuższą metę obliczonego planu gospodarczego.

Z tego założenia wychodząc, samorządy powiatowe i gminne winny wziąć jaknajczynniejszy udział w zabiegach, idących w kierunku podniesienia produkcji rolnej oraz zorganizowania zbytu tych produktów.

Z aktualnych zagadnień na pierwsze miejsce wysuwa się dziś, zapoczątkowana na szerszą skalę w roku ubiegłym przez państwowy Bank Rolny, sprawa rozpowszechnienia nawozów sztucznych.

Państwowy Bank Rolny przychodzi w tym zakresie z poważną pomocą kredytową, umożliwiającą ludności rolniczej nabywanie nawozów. Nawozy te otrzymuje ludność rolnicza na kredyt 6-miesięczny z możliwością przedłużenia go do 15 stycznia 1927 roku. Może więc spłacić nawet z plonów, które na zakupionym nawozie zostały posiane. Nawozy sztuczne ludność rolnicza może nabywać na warunkach kredytowych za pośrednictwem Spółdzielni Rolniczo-Handlowych, Spółdzielni kredytowych, kas gminnych pożyczkowo-oszczędnościowych, Powiatowych komunalnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych.

Gdzie niema wymienionych organizacji Państwowy Bank Rolny dostarcza nawozy sztuczne bezpośrednio grupom rolników na zasadzie t. zw. solidarnej odpowiedzialności, przy zamówieniu conajmniej całego wagonu poszczególnych nawozów. Mogą sprowadzać lub organizować sprowadzanie grupowe nawozów Kółka rolnicze, Urzędy gminne lub nawet Wydziały Powiatowe.

Jako zasadę przy sprowadzaniu nawozów należy przyjąć załatwianie komisowe zamówień. A więc niech się zbiorą zamówienia poszczególnych rolników, wystarczające na wagon, i dopiero instytucja, zajmująca się sprowadzaniem, dokonywa zamówienia w Pań-

stwowym Banku Rolnym. W przeciwnym razie mogłoby się zdarzyć, że nawozy nie zostały by rozebrane, co przy nieumiejętności przechowania, naraziłoby instytucję na straty. W roku zeszłym naogół zakupy dokonane były ostrożnie. Niewiele było takich instytucji, które stratę z tego powodu poniosły.

Ludność rolnicza ceni sobie poważnie ten kredyt towarowy i to w wyższym stopniu niż gotówkowy. Uwidocznilo się to w spłatach. Oto kiedy spłaty kredytu gotówkowego wynoszą około 60%, to kredyt, udzielony na zakup nawozów sztucznych spłacony został Państwowemu Bankowi Rolnemu prawie w całości, bo do 92%.

Zajęcie się zorganizowaniem sprowadzania nawozów sztucznych za pośrednictwem Państwowego Banku Rolnego, ma dodatnie znaczenie i z tego powodu, iż Bank, nabywając tak wielką ilość nawozów, uzyskuje od fabryk takie ustępstwa w cenie, jakich nie uzyska nikt inny. Następnie zwalcza się tym sposobem nieuczciwe pośrednictwo. W okolicach, gdzie użycie nawozów sztucznych stało się powszechne, rozsprzedają je w dużych ilościach prywatni kupcy. Kupcy ci nie zawsze kierują się uczciwością. A sfalszować nawozy sztuczne jest bardzo łatwo, zmniejszając procent zawartości fosforu czy potasu.

Nie dość sprowadzić nawóz sztuczny. Należy jeszcze pouczyć ludność, aby umiejętnie go zastosowała. Nieumiejętność bowiem pod tym względem może spowodować wyrzucenie pieniędzy na próżno.

Sprawą tą winny się zająć Komisje rolne sejmików i rad gminnych, wypracowując zasady uświadczenia pod tym względem ludności. Zasady te wcielać winny w życie przy pomocy instruktorów, kółek rolniczych, kół młodzieży wiejskiej i t. d. Uświadczenie ludności rolniczej pod tym względem przyczyni się do właściwego użycia nawozów, a tym samym uniknięcia strat a powiększenia wydajności roli.

*A. Bogusławski.*

## Związki celowe.

Poszczególne związki komunalne niezawsze mogą spełnić same te zadania, które na nich ciążyą. Nieraz zabraknie im do tego sił finansowych, a nawet intelektualnych. Powtóre — niezawsze jest rzeczą celową i pożądaną, ażeby każdy poszczególny związek komunalny wypełniał wszystkie swoje zadania koniecznie samodzielnie. Nieraz będzie to nieracjonalnem rozproszeniem sił, często taka indywidualna działalność, zwłaszcza małych jednostek komunalnych, spowoduje w sumie nadmierny nakład środków w stosunku do osiągniętego celu.

Złu zaradzają w części związki komunalne wyższego rzędu. A więc w stosunku do gmin—powiatowe związki komunalne. W stosunku do tych ostatnich oraz miast wydzielonych rola ta przypadnie przyszłemu związkowi wojewódzkim.

Jest jednak rzeczą oczywistą, że owa t. zw. subsydjarna rola związków komunalnych wyższego

rzędu w stosunku do jednostek komunalnych rzędu niższego — nie wystarcza. Zapomogi finansowe powiatów, udzielane gminom gdyby nawet stosunki pozwalały na stosowanie tego środka na szerszą skalę, mogą conajwyżej zaradzić w części niedomaganiom, mającym swe źródło w nierówności sił finansowych poszczególnych gmin; brakom, wynikającym z rozproszenia sił, nie zapobiegają, a nieraz spotęgują je nawet. Bezpośrednie obejmowanie przez powiaty i województwa funkcji, należących z reguły do gmin względnie powiatów, niezawsze będzie celowe, a nawet możliwe. Bardzo często bowiem będziemy mieli do czynienia z zadaniami, interesującymi dwie czy więcej gmin, ale bynajmniej nie cały powiat. Wreszcie, o ile chodzi o obowiązkowy zakres działania samorządu t. j. o takie funkcje, które z mocy formalnego przepisu ustawy ciążyą na związkach komunalnych danej kategorii, obejmowa-



nie takich funkcji przez związki samorządowe wyższego rzędu byłoby nawet prawnie niemożliwe.

Na takich to przesłankach opiera się instytucja związków celowych. Jest to połączenie się większej ilości związków komunalnych w osobną korporację, powołaną do wypełnienia pewnych, określonych w statucie zadań, wspólnych jednostkom samorządowym, wchodzącym w skład związku celowego. Obok wielu innych istotnych różnic natury prawnej, zachodzących pomiędzy związkiem celowym a związkiem komunalnym wyższego rzędu, praktycznie ważne są różnice następujące: związki celowe nie obejmują z góry określonego, zwartego terytorjum i służą tylko do spełnienia zadań, wyraźnie określonych w statucie związków.

Na ziemiach polskich istniały dotychczas związki celowe w zupełnie wykształconej formie tylko w b. zaborze pruskim, oparte na pruskiej ustawie o związkach celowych (Zweckverbondsgesetz) z 19 lipca 1911 r. W b. zaborze rosyjskim można znaleźć nieliczne próby tworzenia czegoś w rodzaju związków celowych i to samych tylko powiatów, opierając się na art. 4 dekretu o samorządzie powiatowym. Wreszcie w Małopolsce związki celowe nie istniały wcale.

Tymczasem zachodziła i zachodzi pilna potrzeba powołania do życia takich związków na całym obszarze Rzeczypospolitej. Obok przyczyn, o których już wyżej była mowa, potrzebę tę wywołuje i silnie potęguje anormalny stan, w jakim żyjemy, utrudniający poszczególnym jednostkom samorządowym racjonalne wypełnienie tych zadań, które w normalnych stosunkach mogłyby one z powodzeniem wypełniać w pojedynkę.

Pewien skrupuł w tworzeniu związków celowych w Polsce stanowił przepis ostatniego art. 65 konstytucji, głoszący, że związki takie mogą otrzymać charakter publiczno-prawny tylko na podstawie osobnej ustawy". Zachodziła bowiem wątpliwość czy przepis ów wymaga osobnej ustawy dla każdego związku celowego z osobna, czy też jedna ustawa "osobna" t. j. specjalna -- ma stworzyć podstawy prawne do tworzenia wszystkich związków. Należy stwierdzić, że ten drugi wniosek zyskał przewagę. Na takim stanowisku stanęło też Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, opracowując projekt ustawy o związkach celowych.

Obecnie projekt ów jest już opracowany. Jest to jeszcze projekt wewnętrzny Ministerstwa, nie można go nawet jeszcze uważać za oficjalny projekt Ministra. Niemniej przeto zasady tego projektu warto już teraz podać do wiadomości szerokich sfer działaczy samorządowych, aby spowodować dyskusję. Czynie to poniżej, wstrzymując się na razie od szczegółowej oceny krytycznej i podkreślając jedynie te momenty, które według mego zdania prawdopodobnie wywołają rozbieżność zdań.

Zasady projektu Ministerstwa są następujące:

I. Związek celowy mogą utworzyć gminy wiejskie, miejskie oraz powiatowe związki komunalne. Nie jest wymagane ani bezpośrednio sąsiedowanie ze sobą jednostek komunalnych, tworzących związek

ani też ich jednogatunkowość (n. p. gminy mogą tworzyć związek nie tylko z sobą, ale i z powiatem i t. d.). Związek może być utworzony dla wypełnienia *wszelkich* zadań, ale zawsze zadań *poszczególnych*, wyraźnie wymienionych w statucie,

*Wojewódzkie związki komunalne nie mogą wchodzić w skład związków celowych.*

II. Związek może być utworzony dobrowolnie — na podstawie zgody *wszystkich* jednostek komunalnych, wchodzących w skład związku, albo przymusowo — na podstawie orzeczenia władzy nadzorczej.

Przymusowe utworzenie związku celowego może orzec władza nadzorcza, *kiedy tego wymaga interes publiczny*. Innymi warunkami władza nie jest krępowana. W szczególności w drodze przymusowej może być utworzony związek celowy także wtedy, gdy żaden z zainteresowanych związków komunalnych utworzenia związku nie chce oraz dla wypełnienia *wszelkich* zadań, a więc zarówno *zadani* *dobrowolnych*, jak i stanowiących obowiązek ustawowy zainteresowanych związków. Żadnej specjalnej procedury przy tworzeniu związku w drodze przymusu projekt nie przewiduje. Nie wymaga się nawet wysłuchania zainteresowanych związków komunalnych.

Inaczej rzecz tę ujmuje ustawa z r. 1911, obowiązująca dotychczas na obszarze b. zaboru pruskiego. Według niej (§ 2) przymusowe utworzenie związku celowego może nastąpić *tylko* dla wypełnienia takich zadań komunalnych, które są *ustawowym obowiązkiem wszystkich uczestników* i tylko wtedy, kiedy interes publiczny wymaga utworzenia związku celowego". Obydwa warunki (ustawowy obowiązek i interes publiczny) muszą zachodzić równocześnie. Powtórze ustawa pruska przewiduje pewną procedurę przy stosowaniu przymusu (§ 2 ust. 2), a nawet w pewnych warunkach uchylenie się związku komunalnego od należenia do związku celowego, mianowicie przez oświadczenie gotowości oddania swego własnego zakładu do użytku innych zainteresowanych związków za stosownem wynagrodzeniem (§ 2 ust. 5).

III. Zakres działania i szczegółową organizację związku celowego normuje statut, który każdy związek posiadać musi. Projekt jednak wprowadza w kilku punktach zasadniczych ograniczenie swobody przy tworzeniu związku, mianowicie:

1. Przewiduje, że *udział* każdego członka musi być w statucie określony *w postaci ułamka*.
2. Obowiązkowymi organami związku są: rada i zarząd.
3. Rada według projektu składa się z przedstawicieli członków związku, wybranych przez ich ciała uchwalające (reprezentacje). *O liczbie przedstawicieli decyduje wysokość udziału poszczególnego członka, określona w statucie.*

Ustawa pruska nie krępuje tak dalece swobody zainteresowanych przy określaniu liczby przedstawicieli. Przeciwnie, przewiduje, jako możliwe podstawy określenia, liczbę ludności, stopień zainteresowania w wypełnieniu zadań związku i przypis podatków (§ 12).



4. Projekt (podobnie jak i ustawa pruska) przewiduje *zarząd tylko jednoosobowy*. Według projektu zarząd związku celowego sprawuje przewodniczący, wybrany przez radę z pośród swego grona.

3. Według projektu wybór *przewodniczącego związku celowego wymaga zawsze zatwierdzenia władzy nadzorczej*, nawet wtedy, gdy wybrany zostaje np. starosta, albo osoba, już z innego tytułu zatwierdzona w urzędzie (burmistrz w b. dzielnicy pruskiej, wójt w Kongresówce i t. d. Wymagania ustawy pruskiej (§ 15) tak daleko nie sięgają.

IV. Projekt przewiduje, że wydatki związku celowego pokrywa się z dochodów z majątku, przedsiębiorstw i z dochodów związku oraz ze świadczeń członków związku.

*Poboru opłat i dopłat przez związek projekt nie przewiduje*. Przeciwnie ustawa pruska (§ 17), która związkom celowym daje prawo pobierania opłat i dopłat na tych samych zasadach, według których prawo to przysługuje związkom komunalnym.

Powtórnie według projektu świadczenia członków związku celowego mogą być wymienione *tylko według przyjętego w statucie i określonego w ułamku wyso. kości* udziału każdego członka. Przeciwnie ustawa pruska (§ 10 p. 7 i § 17) daje możliwość określenia rozmiaru świadczeń członków albo według stopnia ich zainteresowania w wypełnieniu zadań związku celowego, albo według przypisu podatków, albo wreszcie w inny sposób, który określa statut.

V. Władzą nadzorczą w stosunku do związku celowego ma być według projektu „wspólna dla nich (członków — przypisek mój) i w toku instancji najbliższa władza nadzorcza”. Sformułowanie to (prawniczo nieściśle) należy prawdopodobnie tak rozumieć, że jeśli w skład związku celowego wchodzi gminy tego samego powiatu — władzą nadzorczą jest wydział powiatowy (w b. dzielnicy pruskiej — starosta, jako przewodniczący Wydziału, lecz tylko w stosunku do związku, utworzonego przez gminy wiejskie, o ile bowiem chodzi o miasta — wojewoda);

jeżeli w skład związku wchodzi gminy różnych powiatów albo gminy i powiaty tego samego województwa, władzą nadzorczą jest wojewoda i we wszystkich innych wypadkach władzą nadzorczą jest Minister Spraw Wewnętrznych.

VI. Według projektu atrybuje władzy nadzorczej są następujące:

1. Zatwierdzenie statutu, gdy związek tworzy się dobrowolnie.
2. Orzekanie o przymusowym utworzeniu związku.
3. Rozstrzyganie odwołań od orzeczeń rady związku.
4. *Zatwierdzanie wyboru przewodniczącego związku.*
5. Zatwierdzanie uchwał w sprawach.
  - a) *budgetu związku celowego,*
  - b) *pożyczek, obciążających stale i obciążenia poręki,*
  - c) *pozbycia nieruchomości,*
  - d) *regulaminów, ustalających sposób i rozmiary korzystania z urzędzeń i zakładów związku oraz ustalające stosunki prawne funkcjonariuszów związku.*

Według ustawy pruskiej budżet związku nie podlega zatwierdzeniu, lecz tylko uchwała obciążająca członków w wysokości ponad 50% przypisu podatków państwowych.

VII. Wreszcie nadmienić należy, że projekt znosi ustawę z r. 1911, obowiązującą w b. zaborze pruskim. W ten sposób, obok innych zmian w tej dzielnicy, *odpadłaby również całkowicie kompetencja sądów administracyjnych niższych instancji w sprawach związków celowych.*

Oto są zasady projektu Ministerstwa, które wydały mi się istotnymi. Co do krytycznej oceny — zastrzegam sobie głos na później.

M. J.

## Po pierwszym roku działalności Studium Pracy Społeczno-Oświatowej.

Zamknięcie pierwszego roku pracy pozwala spojrzeć wstecz na wykonane zamierzenia, na doświadczenia i braki. Rachunek sumienia — niejednokrotnie w biegu pracy robiony — jest tem potrzebniejszy, że założenie Studium jest uważane za śmiały eksperyment, zaś przyszły, drugi rok studjów słuchaczy, którzy opuszczają mury Wszechnicy, by dalej sami się kształcić, będzie tego eksperymentu najważniejszą częścią.

Eksperyment nie był lekkomyślnie podjęty. Zarówno budowa organizacyjna, jak i program Studium wyrosły z potrzeb życia i z doświadczeń wieloletniej roboty. Nowe, jednak również przez życie wysunięte jako konieczność, było wprowadzenie „społeczników” w atmosferę nauki w imię dobra pracy społecznej. Pociągnęło to za sobą związanie we wspólnej instytucji przedstawicieli pracy społecznej i naukowej. Nie szliś-

my za obcymi wzorami, chociaż zbadanie szkół pracy społecznej zagranicą zostało dokonane możliwie starannie. Liczyć się należało z odrębnością warunków i potrzeb polskich.

W chwilach zastoju gospodarczego i zmniejszania rozmachu organizatorskiego nie można np. dążyć do powiększania liczby instytucyj, lecz tylko do ponownienia wartości istniejących placówek, które będą kadrą przyszłego rozwoju.

W przeciwieństwie do szkół belgijskich nie prowadzi Studium wzbunku do pracy oświatowej, przyciąga jedynie tych, którzy już przeszli próbę życiową, znają trudności i mają wolę ich przełamywania. Roczna conajmniej praktyka jest obok przygotowania umysłowego warunkiem przyjęcia na Studium. Cenzus przygotowania został również ustalony inaczej, niż w więk-



szości szkół obcych — z obawy przed hodowaniem tak groźnego w Polsce dyletantyizmu.

Z 42 słuchaczy, zapisanych na całość (wolni, zapisani na poszczególne przedmioty nie są objęci statystyką sprawozdania) większość miała za sobą lata pracy, mediana wynosiła 5 lat, trzy osoby wykazały ponad 16 lat. 27 osób przybyło z wykształceniem wyższym niż średnim, z nich 22 miały ponad 4 semestry szkoły akademickiej, 4 osoby przeszły seminarjum nauczycielskie i różne kursy, 8 szkołę średnią lub egzaminy maturalne; reszta została przyjęta na podstawie egzaminu wstępnego lub kolokwów, (obowiązujących w wybranym zakresie i maturzystów). Wiek uczestników Studium wahał się od lat 20 do 45, mediana — 27 lat. Uczestnicy „pochodzili” nie tylko z różnych okolic Polski, lecz z różnych organizacji. Najwięcej osób pracowało w spółdzielniach (6), w Sekcji Świećlic Kół Polek (5), w samorządzie i organizacjach powiatowych, na Kursach dla Dorosłych m. Warszawy, w związkach zawodowych (po 4). Centralny Związek Kółek Rolniczych i szkolnictwo rolnicze dostarczyły 3 słuchaczy, Związek Harcerstwa tyłuż, Centralne Biuro Kursów dla Dorosłych — 2 i po 1: Centralny Związek Młodzieży Wiejskiej, Centralny Związek Osadników Wojskowych, Jutrzenka, Koło Kobiet, Orle, Polskie Tow. Emigracyjne, Świećlica, Uniwersytet Powszechny w Wilnie, Związek Nauczycielski, Związek Strzelecki.

Podobnie jak w szkołach Zachodu większość słuchaczy korzystała ze stypendjów. Najlicniejszą grupę stanowili stypendyści Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, które przyznało 24 stypendja (12 całkowitych i 12 częściowych). Stypendja pozwoliły większości słuchaczy oddać się wyłącznie lub prawie wyłącznie studjom. 27 osób pracowało jednak po parę lub kilka godzin dziennie, z nich 7 w centralach swych instytucji „macierzystych”, 6 w świetlicach, 3 na Kursach dla Dorosłych, 5 w szkolnictwie lub nauczaniu prywatnym.

Skład słuchaczy wskazuje, że w porównaniu ze szkołami belgijskimi drugą cechą swoistą Studium jest to, że łączy działaczy z terenów wiejskich i miejskich. Wzbudza to szczególne zainteresowanie wśród przyjaciół belgijskich, którzy nie zdołali związać wsi i miasta. Życie polskie wymaga tego powiązania, codzienne przykłady pokazują możliwość i pożytek współdziałania instytucji wiejskich i miejskich w dziele budowania kultury. Przykłady podobne można zresztą znaleźć w Danji.

Trzecią właściwość polskiej koncepcji szkoły pracy społecznej, podkreślana przez gości cudzoziemskich, to połączenie różnych organizacji społecznych do wspólnej pracy nad szkoleniem nowego zastępu działaczy. Jest to uważane w Stanach Zjednoczonych za ideał — trudny do osiągnięcia. Kooperacja Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego, Centralnego Biura Kursów dla Dorosłych, Centralnego Związku Kółek Rolniczych, Wydziału Wychowawczego Związku Spółdzielni Spożywców i Związku Bibliotekarzy Polskich stała się możliwą dzięki przedniemu współdziałaniu w sprawach kultury. Dalszym rozwinięciem dawniejszych poczynań jest również udzielenie przez Skarb Pracy Kulturalno-Oświatowej gościny bursie dla słuchaczy Studium w domu Skarbu i przewidywanie własnej

siedziby dla Studium w projektowanym przez Skarb Domu Pracy Instruktorskiej.

Podobnie jak większość szkół zagranicznych Studium łączy wokół wspólnych podstaw wykształcenia różne grupy pracowników. Praca społeczna, w Polsce jeszcze bardziej niż gdzieindziej, nie znosi zbyt drobiazgowej specjalizacji. Uprzednie przygotowanie fachowe jest w wielu jej dziedzinach konieczne, lecz skala możliwości pracy, więc zainteresowań i umiejętności orjentowania się w stosunkach winna być dość rozległa, by pracownik mógł odpowiadać zmiennym potrzebom życia i w początkowym stanie robót łączyć prace pokrewne. Wielkie znaczenie posiada znajomość dziedzin „sąsiadujących”, z bliższą specjalnością, łatwość porozumiewania się z współdziałającymi na tym samym terenie pracownikami innych działów.

Z różnorodnych punktów wyjścia, z rozmaitem przygotowaniem i przeżyciami szli wykładający i słuchacze ku coraz bliższej współpracy i wspólnemu stwarzaniu syntezy. Łączyło wszystkich — poprzez odmienność wielu poglądów — pragnienie szukania podstaw naukowych pracy społecznej, podniesienia jej wartości. Łączył szacunek dla człowieka i współzycia duchowego, zainteresowanie środowiskami, w których powstają nowe siły zbiorowe. Prży dążności do rozszerzania widoków, wśród marzeń o otwieraniu każdemu własnych dróg, wiązało wszystkich poczucie wartości środowisk. Będąc ludźmi żywymi, którzy nie chcą się poddać jakiemu-kolwiek strychulcowi, stawialiśmy na pierwszym planie sumiennosc badaczy, życzliwość ludzi, którzy w innych ludziach chcą poznać i uszanować inne „Ja”.

Program, w ogólnych zarysach dawno przygotowywany, był w szczegółach budowany i przetwarzany wedle potrzeb słuchaczy i materiału, który niesło życie. Podobnie, jak w szkołach Zachodu, program składał się z działu ogólnego i grup specjalnych. Wobec praktyki, poprzedzającej studia, kształcenie ogólne i dawanie podstaw specjalizacji były prowadzone równocześnie. Przy wspólnych dla wszystkich przeżyciach i przemysłeniach dawało to każdemu z osobna możność skupiania wiadomości wokoło centralnego zagadnienia, które stawiała mu własna placówka.

Wykłady działu ogólnego obejmowały w półroczu zimowym — 16 g. tyg. w letnim 20 g. tyg. Program zawierał podstawowe wiadomości z nauk społecznych i prawnych (wykłady prof. dr. Krzywickiego, prof. dr. Z. D.-Golińskiej, doc. dr. M. Orzęckiego, dr. M. Jaroszyńskiego, prof. K. Krzeczковского), z psychologii i pedagogiki (wykłady dr. J. Kodisowej, doc. H. Radlińskiej, dr. S. Kopsińskiego), z dydaktyki, zagadnień i stanu prac oświatowych i społecznych (wykłady M. B. Godeckiego, doc. H. Radlińskiej, dr. E. Nowickiego). Poza tą podstawą wspólną, słuchacze dzielili się na grupy wedle trzech przewidywanych przez program specjalizacji, niektórzy układali w porozumieniu z kierownikiem indywidualny plan studjów. Grupa A. nauczycieli, organizatorów i instruktorów nauczania dorosłych, (posiadająca prócz 5 słuchaczy własnych i 4 łączących wykłady z grupą B, 6 wolnych słuchaczy) miała konwersatorja z zagadnień organizacyjnych (A. Konewka i K. Frelek), wykłady, konwersatorja i lekcje pokazowe z różnych dziedzin nauczania, przy-



czem część wykładów uwzględniała również zagadnienia naukowe popularyzacji. (Wykładali: prof. dr. M. Gro-towski, K. Grodecka, Wł. Szymanowska, M. Borowiecka, Cz. J. Bykowski, M. Godecki i H. Radlińska).

Najlicniejsza grupa B. (31 słuchaczy, 4 wspólnie z grupą A, 2 wolnych) organizatorów życia społecznego, wytworzyła wokoło poszczególnych seminarjów grupki zainteresowane zagadnieniami, związanymi z ich pracą społeczną.

Podstawowymi przedmiotami tej grupy były teoria i praktyka samorządu (dr. M. Jaroszyński), potrzeby kulturalne ludności wiejskiej i miejskiej oraz ich zaspakajanie (S. Boguszewski, K. Kornilowicz), ustawodawstwo pracy i ubezpieczenia społeczne. (dr. E. Pra-gierowa i doc. dr. Z. Heryng), zasady spółdzielczości (prof. M. Rapacki), organizacja pracy (J. Mokrzyński i P. Super).

Grupa C.-bibliotekarska najmniej liczna, lecz posiadająca obok 3 słuchaczek rzeczywistych 7 słuchaczy wolnych, miała wykłady czytelnictwa, bibliografii bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa (F. Czerwijowski, J. Muszkowski, W. Muklanowiczówna, H. Radlińska, K. Świerkowski).

Oprócz wykładów stałych odbyto szereg konferencyj i wysłuchano odczytów zapraszanych specjalistów: J. Beka, prof. dr. T. Benniego, M. Błaszczkovej, Fr. Dąbrowskiego, A. Janowskiego, K. Jeżewskiego, prof. J. Lewickiego, Z. Nowickiego, W. Radwana, W. Ro-sego, H. Świtalskiej, J. Szymańskiego, dr. J. Zawadzkiego, A. Zelwerowicza, dr. E. Zdrojewskiego.

Większość przedmiotów prowadzona była metodą seminarjów, zwł. w drugim półroczu. Słuchacze podejmowali prace badawcze bądź na podstawie materiałów statystycznych i archiwalnych, bądź na podstawie ankiet. Wprowadzenie w technikę badania i konstrukcji stanowiło jedną z głównych trosk kierowników pracujących grup. Prócz obowiązkowych dla wszystkich ćwiczeń z techniki pracy umysłowej słuchacze wykończyli 207 referatów, z tego 47 na podstawie obserwacji i doświadczeń z pracy, 78 na podstawie materiałów statystycznych, budżetowych resp. 19 na podstawie ankiet, 7 materiału archiwalnego. Mediana na słuchacza — 5, najwięcej 13.

Referaty seminaryjne układały się w cykle, przy-czem wprowadzano niekiedy w współpracę paru referentów. Gdy tematy dotyczyły zagadnień, omawianych przez paru wykładających, zdarzały się wspólne zebrania referatowe. Owrrotnie ten sam temat był w paru przypadkach omawiany na dwu seminarjach z innego punktu widzenia. Kontrola rozdanych tematów ułat-wiała porozumiewanie się wykładających. Posiedzenia Rady Naukowej, zazwyczaj b. ożywione, poświęcane były niemal w całości zagadnieniom metodycznym pracy Studium. Następowало przytem duże zbliżenie wy-kładających, którzy nieraz z innych punktów wyjścia przystępowali do tematów. Nie zacieraly się jednak istotne różnice: dbano o to, by słuchacze ujrzeni przed sobą ludzi żywych, o własnych zainteresowaniach, by to wprowadzało uczestników seminarjów i zajęć praktycznych w atmosferę twórczości.

O rodzaju prac seminaryjnych zaświadczyć mogą przykłady następujące: *Samorząd* — analizy budżetów

gmin z różnych województw, miasteczek i miast, powia-tów; sprawa mieszkaniowa, opieka społeczna na wy-branych terenach; co zdziałał samorząd w X. *Oświata*— w związku z samorządem: budowa szkół na tle finan-sów i ustroju gminy, gimnazja sejmikowe oraz — wa-runki pracy kulturalnej na wybranych terenach, zadania instruktora kultury na wsi, potrzeby kulturalne rodziny włościańskiej i wydatki na ich zaspakajanie, działalność wychowawcza związku zawodowego, formy pracy, wycieczki, zwiedzania i kolonje, organizacja czasów robotniczych, typy świetlic *Opieka społeczna*— w związku z samorządem m. in. opieka na terenie województwa łódzkiego, opieka samorządów wielkomiejskich nad młodzieżą oraz cykl badań nad rolą Staszica w opiece społecznej. Liczne były ćwiczenia metodyczne, m. in. omawianie metody ankiet, badania budżetów robotni-czych, oraz zagajenia dyskusyj o zagadnieniach wycho-wawczych. Referaty o książkach lub na podstawie literatury zapoznawały z życiem obcem, wprowadzały kryteria oceny i zagadnienia czytelnictwa.

Wielkie znaczenie przypisywano zwiedzaniom i wycieczkom, które miały zapoznać z typami pracy i insty-tucyj, z ludźmi kierowniczymi na różnych placówkach, z warunkami różnych okolic. W ciągu roku zwiedzono w 42 wycieczkach (z nich 4 dłuższe, 1—7 dniowe) 94 instytucje (instytucje państwowe i samorządowe, szkoły różnych typów, instytucje oświatowe, opieki społecznej, spółdzielcze, rolnicze, zakłady przemysłowe i rękodzielnicze). Każdy słuchacz brał udział w zwie-dzaniach, mediana wynosiła 28 (na 42).

Prócz wycieczek ogólnych i grupowych odbyło się 12 wyjazdów indywidualnych lub w małych zespołach w związku z wykładami lub seminarjami w celu poznania jednego zagadnienia. Wszystkie wycieczki były przygotowywane przez wybranego kierownika i opisy-wane przez wybranych sprawozdawców. Szereg spra-wozdań stanowił temat dyskusyj z wykładającymi. Ma-terjały, zebrane na zwiedzaniach, stanowią już cenny zawiązek przyszłych zbiorów, na których oprzeć się będą mogły prace nad ustalaniem norm sprawozdawczych i rejestracyjnych, zapoczątkowane w r.b.

Zwiedzania i zwłaszcza wycieczki mogły dojść do skutku tylko dzięki niezmiernie życzliwej pomocy, jakiej nie szczędzły samorzady i instytucje społeczne. Magi-straty Łodzi i Zgierza, wydziały powiatowe: łódzki, garwoliński i łowicki podejmowały wycieczki jako swych gości. Szkoły, zakłady opieki społecznej, spółdzielnie, towarzystwa oświatowe i gospodarze nie tylko chętnie zaznajamiali ze swą działalnością, lecz udzielały goś-ciny. Zadzierzgiwały się węzły porozumienia, które doprowadziło w paru przypadkach do objęcia przez słuchaczy Studium stałych zajęć na nowo poznanym terenie.

Przy wycieczkach okazało się w pełni, jak dalece ży-czliwość i pomoc otaczająca Studium, umożliwiała ra-dosną pracę.

Wiele zagadnień zostało rzuconych, wiele pytań pozostało bez odpowiedzi, wielu zapoczątkowań nie wy-kończono w pierwszym roku. Pomimo mocnego, choć nie u wszystkich równego tempa pracy, uczestnicy Studium mają niewątpliwie przeświadczenie, że robotę zaledwie rozpoczęli. Na tem, co cennego zawiera takie



przeświadczenie, oprzeć się winna praca w roku następnym, który będzie sprawdzianem wartości programu Studjum i jego wykonania na pierwszym kursie oraz sprawdzianem wartości każdego z uczestników. Ten drugi rok studjów, w zasadzie połączony z pracą zawodową na placówce społecznej, ma być okresem samokształcenia przy równoczesnym badaniu i przetwarzaniu życia.

W roku drugim obowiązują kolokwja z 3 przedmiotów, przesłuchanych na I kursie. Termin ich przypada po paru miesiącach, by odbyć się mogły po oddaleniu od wpływu wykładu, po własnych przemyśleniach i czytelnictwie. Praca dyplomowa ma zawierać wyniki

prób metodycznych lub organizatorskich, podejmowanych samodzielnie. Trzy konferencje w ciągu roku skupią słuchaczy w Warszawie dla narad nad podjętymi pracami. Przewidywane są wyjazdy kierownika i wykładowych na tereny działalności praktycznej słuchaczy. Niejedna zapewne uda się tam wycieczka nowych uczestników Studjum.

Poszukiwanie metod, uczciwość naukowa w badaniu środowisk, wspomaganie się życzliwie w podnoszeniu wyżej wszystkich prac, będą najsilniejszą więzią różnych zespołów, różnymi drogami kroczących w pełnieniu twardej i odpowiedzialnej służby społecznej.

H. R.

## Dookoła spraw samorządowych.

Z SEJMU I SENATU.

*Ustawy samorządowe w Komisji Administracyjnej.*

(B) Na skutek uzgodnienia stanowiska między stronnictwami postanowiono uchwalić ustawy samorządowe w trybie przyspieszonym, aby jeszcze w ciągu lipca mogły wejść na porządek dzienny i w tej sesji być uchwalone przez Sejm.

W tym celu zwołano Komisję Administracyjną w środę 30 czerwca. Lecz okazało się, że do rozpatrzenia ustawy o gminie miejskiej jest przeszkoda formalna, albowiem Rząd wycofał projekty ustaw gminnych, z których 4 zpowrotem pozostawił w Sejmie, ale pismo o wycofanie było już przyjęte przez plenum Sejmu. Pismo zaś, cofające to rozporządzenie nie było wystarczające pod względem formalnym. Rząd wobec wycofania ustaw, zakomunikowanego plenum Sejmu, winien formalnie wnieść te ustawy do Sejmu, nad którymi odbyłoby się 1 czytanie.

Ponieważ Rząd zwłóczył z załatwieniem tej sprawy, stronnictwa sejmowe, na skutek porozumienia same wniosły ustawy do Sejmu. Pierwsze czytanie odbyło się na plenum w czwartek 1 lipca. O godzinie 4-tej wyznaczono posiedzenie Komisji Administracyjnej, która przyjęła bez dyskusji ustawę gminną w 1 i 2 czytaniu w brzmieniu przyjętym w 2 czytaniu w Komisji oraz 1 czytaniu inne ustawy.

Następnie zwołano tegoż dnia posiedzenie, które rozpoczęło debaty nad projektem ustawy miejskiej.

Referent p. Jaworowski zreferował główne zarzysy ustawy, poczem przystąpiono do dyskusji ogólnej, w której zabierali głos posłowie Inslar (Klub żydowski), Jermicz (Klub białoruski), Kozicki (Klub ukraiński), Grünbaum (Klub żydowski), Zerbe (Klub niemiecki), wypowiadając się przeciwko ustawie, a to ze względu na zbyt szeroką ingerencję władz nadzorczych i postanowienia językowe.

Zarzuty te zbijał poseł Pragier i poseł Jaworowski (P.P.S.).

Po zakończeniu dyskusji ogólnej, która w myśl postanowienia Komisji Administracyjnej nie może trwać

więcej niż dwie godziny, przystąpiono do obrad nad poszczególnymi artykułami.

Obrady te prowadzono na następnych posiedzeniach.

Ponieważ niewiadome było stanowisko co do tej sprawy Rządu, Komisja Administracyjna uchwaliła na wniosek posła Hertza, aby poprosić ministra Młodzianowskiego na posiedzenie Komisji, dla wypowiedzenia w tej sprawie swego zdania.

### NARADA W SPRAWIE USTAW SAMORZĄDOWYCH.

(m) W celu zasięgnięcia opinii co do dalszego toku prac nad ustawami samorządowymi Minister Spraw Wewnętrznych, p. Młodzianowski, odbył konferencję w dniu 6 b. m. z obecnymi w Warszawie przedstawicielami centralnych zrzeszeń samorządowych. W konferencji wzięli udział pp. senator J. Zdanowski, K. Grotowski, dr. M. Jaroszyński oraz dyrektor depart. samorz. M. S. Wew., p. Weisbrod.

Wszyscy obecni wypowiedzieli swoje opinie, które ujawniły dość znaczne rozbieżności. Mianowicie:

1) według zdania jednych należy skorzystać z nastroju sfer sejmowych i doprowadzić do jak najszybszego uchwalenia ustaw samorządowych, w najgorszym razie tylko ustaw ustrojowych bez ustaw wyborczych, które Sejm uchwaliłby ewentualnie na sesji wrześniowej bądź też wprowadziłby je rząd w drodze dekretów. Przy tej jednak sposobności należy koniecznie wprowadzić szereg zmian w projekty sejmowe, zwłaszcza w kierunku wzmocnienia nadzoru i stanowiska państwowych władz administracyjnych względem organów samorządowych.

2) Według opinii przeciwnej projekty w tej formie, w jakiej dzisiaj są podstawą prac Sejmu, mają tak wielkie braki, że nie można liczyć na usunięcie ich w krótkim czasie. Zawarty przez stronnictwa sejmowe kompromis wprowadził do projektów rządowych tylko zmiany, mające szczególne znaczenie polityczne. Natomiast inne zasady projektów rządowych, politycznie obojętne lub co najwyżej podrzędnego znaczenia, mające jednak ogromne znaczenie dla samorządu, błędnie lub nieodpowiednio ujęte w projektach rządowych po-



zostały w pracach komisji albo nietknięte, albo też — i to dość często — znacznie pogorszone. Nastrój Sejmu, pozostający pod znakiem wyłącznie politycznego kompromisu, bynajmniej nie sprzyja prędkiemu przeobrażeniu projektów, raczej można uznać za pewnik, że ustawy jakie wyjść mogą z obecnej sesji obecnego Sejmu, będą w istotnych kwestiach złe, co na długie lata zaciążyłoby nad pracą samorządu. Z tego powodu należałoby dążyć do tego, aby ten Sejm nie uchwalał ustaw, normujących definitywnie i jednolicie organizację samorządu w Polsce. Ponieważ z drugiej strony zachodzi nieodzowna potrzeba usunięcia najdotkliwszych braków z obecnej organizacji samorządu i przeprowadzenia nowych wyborów, przeto reformę należy ograniczyć do zmian najbardziej koniecznych. Zmiany te dotyczyć powinny organizacji gminy w b. dzielnicy rosyjskiej

i samorządu powiatowego w Małopolsce oraz ordynacji wyborczych w gminie b. dzielnicy rosyjskiej i w Małopolsce. Te najkonieczniejsze zmiany mogłyby być przeprowadzone albo w drodze pełnomocnictw wzgl. dekretów Prezydenta, albo też w drodze specjalnej krótkiej ustawy, którąby uchwalił obecny Sejm.

Pozatem podniesiono zgodnie, że gdyby Sejm na obecnej swej sesji miał uchwalić ustawy samorządowe, w takim razie konieczną jest rzeczą dopuszczenie do prac komisji administracyjnej rzeczoznawców z grona przedstawicieli centralnych zreszeń samorządowych.

Pan Minister ze swej strony oświadczył, że w każdym razie do uchwalenia ustaw samorządowych przez obecny Sejm dopomógłby tylko w tym wypadku, gdyby znalazł pewność, że liczne braki, jakie w projektach znajduje, mogłyby być jeszcze usunięte.

## Przewodnik wśród książek

Najlepszy uniwersytet dziś,  
to duży zbiór książek—Carlyle.

### KSIĄŻKI ROZPATRZONE I POLECONE W I-EM PÓLROCZU.

#### Poznanie Polski.

Encyklopedia polska t. I Wyd. Akademii umiejętności.

*W. Nalkowski* „Terytorjum Polski historycznej, jako indywidualność geograficzna“.

*E. Romer* „Przyrodzone podstawy Polski historycznej“.

*A. Sujkowski* „Geografja ziem dawnej Polski“.

*Fr. Szychliński* „Pochodzenie dzisiejszego krajoobrazu Polski“.

*J. Szemiradzki* „Płody kopalne Polski“.

*Dr. Lewicki i tow.* „Przewodnik po zdrojowiskach i miejscowościach klimatycznych Galicji“.

*Cz. Rokicki* „Gdzie się w Polsce leczyć? Gdzie jechać na lato?“

*Jerzy Loth* „Wykład geografji ekonomicznej ziem Polski“.

*St. Koszutski* „Geografja gospodarcza Polski“.

*Dr. Daszyńska-Golińska* „Rozwój i samodzielność gospodarcza ziem polskich“.

*Helena Witkowska i L. Sawicki* „Nauka o Polsce społecznej“.

*Bujak Fr., Z. Pazdro, Z. Próchnicki, St. Sobliński* „Polska społeczna“.

*Dr. Wereszczyński, W. Kucharski* „Wiadomości o Polsce społecznej“.

*A. Gruszecka-Nitschowa* „Podręcznik do nauki o Polsce“.

*K. Chmielewski*. — „Nauka o Polsce społecznej“.

*B. Wasiutyński*. — „Nasza Ojczyzna“.

*K. Bzowski*. „Nauka o Polsce Społecznej“.

*S. Kutrzeba*. „Polska Społeczna“.

*A. Krzyżanowski*. „Pauperyzacja Polski społecznej“.

*St. Prus-Wisniewski*. „Przyszłość gospodarcza Polski“.

#### Stanisław Staszic.

*St. Cieszkowski*. „Stanisław Staszic, filantrop, mąż Stanu, uczoney“.

*B. Limanowski*. „Stanisław Staszic, zyciorys“.

*Dr. W. Hahn*. „Stanisław Staszic“ życie i dzieła.

*Dr. M. Pawlik*. „Stanisław Staszic“.

*Dr. Bujak*. „Towarzystwo Hrubieszowskie Staszica“.

#### Świat powojenny.

Anglja.

*H. Tenenbaum*. Polityka gospodarcza Anglii.

*Gerald Gould*. Nadchodząca rewolucja w Anglii.

*R. Dmowski*. Anglja powojenna i jej polityka.

*R. Dyboski*. Anglja po wojnie.

*R. Dyboski*. Czego nas uczy Anglja.

Turcja.

*T. Kowalski*. Turcja powojenna.

*W. Melcer-Rutkowska*. Turcja dzisiejsza.

*C. Jankowski*. Na gruzach Turcji.

Italja.

*A. Menotti Corvi*. Italja współczesna.

*Wł. Jabłonowski*. Amica Italja.

*St. Rappoport*. Odnowa Włoch powojennych.

*M. Pernot*. Z doświadczeń włoskich.

*H. Ojetti*. Karjera mego Syna.

*P. Orsi*. Włochy nowoczesne.



# Z życia samorządu

## ZABEZPIECZENIE EMERYTALNE PRACOWNIKÓW POW. ZWIĄZKU KOMUNALNEGO W KALISZU.

Sejmik Kaliski w r. b. uregulował sprawę emerytur szych pracowników w sposób następujący:

1) Stałym etatowym urzędnikom Kaliskiego Powiatowego Związku Komunalnego gwarantuje się emeryturę w myśl ogólnych zasad ustawy z dnia 14 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych, (Dz. Ust. Nr. 6/2. r. poz. 48) jakie dają się zastosować do urzędników Powiatowego Związku Komunalnego

2) Sejmik Powiatowy obowiązuje się uzupełnić fundusz emerytalny do odpowiedniej sumy potrzebnej na wypłaty emerytur

3) Sejmik Powiatowy upoważnia Wydział Powiatowy do przyznawania i wymiaru zaopatrzenia emerytalnego urzędnikom Powiatowego Związku Komunalnego, jak również do utworzenia funduszu emerytalnego i wydania przepisów wykonawczych.

## JESZCZE W SPRAWIE T. Z. ZESPOLENIA BIUR.

Wydział Powiatowy w Kopyczyńcach na posiedzeniu w dn. 15-m maja r. b. rozważał projekt skasowania biur wydziałów powiatowych przez zespolenie z urzędami starościńskimi, który to projekt wysunięty został przez t. z. „Komisję trzech” do zaprojektowania reformy ustroju administracji. Wydział Powiatowy wypowiedział się kategorycznie przeciwko projektowi, nie widząc w nim ani względów celowości, ani oszczędności. Motywy uchwały były następujące:

1) że wydatki na administrację powiatowych związków komunalnych są minimalne, 2) że administracja komunalna sprawuje swoje agendy w sposób najmniej szablonowo biurokratyczny, bo w ciągłym kontakcie z zainteresowaną ludnością powiatu, 3) że w razie urzeczywistnienia tego projektu Rady powiatowe nie będą miały wpływu na sposób wykonania powyższych uchwał, bo będą pozbawione urzędników wykonawców od siebie zależnych, 4) że w związku z tem zejść Rady powiatowe do roli tolerowanego ciała doradczego kierowników administracji politycznej i instancji, 5) że projekt powyższy stoi w jaskrawej sprzeczności z postanowieniami Konstytucji, który przewiduje oparcie ustroju Państwa Polskiego na zasadach szerokiego samorządu, 6) że na terenie Małopolski urzeczywistnienie powyższego projektu spowodowałoby podwójne obciążenie powiatowych związków komunalnych, bo zmusiłoby je do wypłacania emerytury zwolnionym urzędnikom na skutek nabytych przez nich i zakwestjonować się niedających praw emerytalnych.

## RÓŻNE.

Sejmik Toruński w d. 6-m czerwca r. b. przyjął do wiadomości zatwierdzony już statut Pomorskiego Komunalnego Związku Gospodarczego.

Jednocześnie Sejmik postanowił wpłacić do kasy Związku sumę zł. 5192 na zakup statku pasażerskiego, dla linii, jaką Związek zamierza uruchomić dla obsługiwanego przedewszystkiem polskiego pobraża.

Natomiast Sejmik w Działdowie w d. 17-go maja r. b. uchwałił do akcji uruchomienia linii pasażerskiej pobraża z braku funduszu nie przystępować.

## ZALEGŁOŚCI DODATKÓW DO PODATKÓW PAŃSTWOWYCH.

Sejmik w Przasnyszu (wojew. Warszawskie) omawiał sprawę wszelkich zaległości dodatków do podatków państwowych z r. z.

Przewodniczący podaje do wiadomości Sejmiku, że Urząd Skarbowy zalega w wypłacie dodatków komunalnych na rzecz Sejmiku za r. 1925 w sumie około 125.000 zł. Po dyskusji Sejmik postanowił wystąpić do Ministerstwa Skarbu z następującą rezolucją:

Sejmik stwierdza, że Urząd Skarbowy w Przasnyszu zalega w wypłacie Sejmikowi z tytułu dodatków do podatku gruntowego Zł. 125.000, co powoduje w gospodarce pow. związków komunalnego wielkie trudności.

1) Ze względu na niewypłacenie dotychczas dodatku do podatku gruntowego z r. 1925. Sejmik nie mógł prowadzić normalnej gospodarki powiatowej, narażony był prztem na straty przez płacone procentów od zaciągniętych pożyczek.

2) Ustalając w roku 1925 program robót drogowych i uchwalając na ten cel odpowiednie kredyty, Sejmik był przekonany, że w okresie budżetowym całkowicie wpłyną wszystkie przewidziane dochody budżetowe i z chwilą rozpoczęcia robót Sejmik będzie przygotowany do ich finansowania. Tymczasem z powodu niewypłacenia przez Urząd Skarbowy należnych dodatków stanowiących aż 40% normalnego budżetu, Sejmik nie był w możności wykonać znacznej części najniezbędniejszych robót drogowych (naprawa mostów i renowacja szosy) przez co gospodarka powiatowa poniosła znowu niepowetowane straty.

3) Ważniejsze instytucje samorządowe jak to: szpital (frekwencja obecna 50 chorych) schronisko dla dzieci (50 dzieci) przytułek dla starców (25 starców) szkoła rolnicza (33 uczniów) dotychczas będące w stanie kwitującym, obecnie z powodu niemożności wypłacenia im preliminowanych kwot, nie tylko wyżyły się z posiadanych zapasów, lecz zadłużyły się w znacznym stopniu u osób prywatnych, biorąc na kredyt niezbędne produkty. Przedłużenie tego stanu spowoduje kompletny upadek i zamknięcie tych niezbędnych instytucji.

4) Sejmik obracając swoje niewielkie wpływy na najniezbędniejsze wydatki, często zalega w wypłacie poborów swym pracownikom i jak obecnie dróżnikom naprzykład nie wypłacił jeszcze pensji za mies. październik r. ub. przez co szerzy się niezadowolenie i ferment.

5) Wydział Powiatowy pismem z dnia 10.XII.1925 r. zwracał się o interwencję do Izby Skarbowej w Warszawie w sprawie wypłacenia zaległych dodatków do podatku państwowego lecz do tego czasu pismo to nie odniosło skutku.

6) Urząd Skarbowy z niewładomych Sejmikowi przyczyn znacznie zalega w wypłacie należnych Sejmikowi dodatków, tymczasem gdy samodzielne podatki Sejmikowe wpływają prawie normalnie. Chcąc położyć kres nienormalnemu stanowi rzeczy Sejmik uważa za celowe poruczenie Wydziałowi Powiatowemu przez Pana Ministra Skarbu poboru i ściągania dodatków do podatków państwowych, a to w myśl Art. 43 p. 5 Ustawy z dnia 11.VIII.1925 roku o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

Nadto Sejmik biorąc pod uwagę nienormalny stan gospodarki powiatowej wywołany niedoborem budżetowym w r. 1925 przez niewypłacenie przez Urząd Skarbowy w Przasnyszu należnych Sejmikowi sum jednogłośnie postanowił wystąpić do Ministerstwa Skarbu z prośbą o niezwłoczne wypłacenie Sejmikowi zaległej sumy w formie pożyczki bezprocentowej, lub zaliczki na pokrycie powstałego niedoboru budżetowego.

## SPRAWA WYSOKOŚCI OPŁAT DROGOWYCH W POW. OSZMIŃSKIM.

Na posiedzeniu w d. 27-m maja r. b. przewodniczący zazałomnił członków Wydziału Pow. z treścią pisma Urzędu Wojewódzkiego z dnia 15/V r. b. L. III-20.8/SZ w przedmiocie zatwierdzenia 50% dodatku nadzwyczajnego do podatku państwowego gruntowego i oświadczył jednocześnie że podatek drogowy w wysokości uchwalonej przez Sejmik przez Władze Nadzorcze nie został zatwierdzony przez Urząd Wojewódzki z uwagi na sily płatnicze ludności zaproponował uchwaloną normę 35 gr. od dziesięciny 1-ej kategorii gruntu zmniejszyć do 24 gr. czyli o 11 gr. mniej, niż zamierzono, co równałoby się ze zwykłą dodatkowi do podatku gruntowego.



Przy zmniejszeniu opłat drogowych do normy 21 gr. od dziesięciny, budżet działu drogowego, uchwalony na rok bieżący zmniejszy się z ogólnej sumy 51.476 zł. do kwoty 31.476 zł. Przy wyeliminowaniu z tej kwoty wydatków personalnych, związanych z organizacją i dozorem robót, na reperację oraz budowę dróg i mostów na drogach, tak wojewódzkich, jak powiatowych i gminnych pozostanie zaledwie 25.000 zł., i to przy warunku wpłacenia podatku przez wszystkich płatników. Przymierzając zaś, zgodnie z praktyką lat ubiegłych, że z ogólnej sumy wymierzonego podatku około 20% takowego nie zostanie w tym roku wypłaconą, oraz część z uwagi na niezamożność poszczególnych płatników, zostanie umorzona, otrzymana z powyższego obliczenia kwota 25 000 zł. zmniejszy się do 20.000 złotych.

Obecny stan dróg i mostów, wymaga niezwłocznego przystąpienia do naprawy. Jednakowoż przy zmniejszeniu opłat drogowych do 21 gr. od dziesięciny, zakreślonych w budżecie Sejmiku na rok bieżący robót, Wydział nie będzie w stanie dokonać, a tembardziej ponieść wydatków związanych z utrzymaniem w porządku dróg i mostów całkiem nieprzewidzianych w budżecie, jak tego kategorycznie wymaga zarządzenie P. Wojewody z dnia 10/V r. b. L. 1763 DR w przedmiocie doprowadzenia do należytego stanu drogowiskazów, wykonanie którego to zarządzenia jest związane z terminem do dnia 1-go sierpnia r. b.

Po dłuższej dyskusji w tej sprawie, Wydział Powiatowy jednogłośnie uchwalił: prosić Pana Wojewodę Wileńskiego o spowodowanie zatwierdzenia całkowitej normy podatku drogowego, przewidzianego w budżecie Sejmiku na rok bieżący, albowiem przy jej ustaleniu Wydział kierował się potrzebą przeprowadzenia najniezbędniejszych robót. O ile norma została zmniejszona część tych robót musiałaby być zaniechana.

#### Z WOŁKOWYSKA.

W okresie od 7 do 11-go czerwca 1925 roku odbył się w Wołkowysku 5-cio dniowy kurs pożarniczy, w którym wzięło udział 35 osób—17 z gmin wiejskich, 14 z miast i 2 żołnierzy ze straży ogniowej 3 pułku Strzelców Konnych.

Wykłady teoretyczne i praktyczne prowadzone były przez Inspektora Związku Straży Pożarnych w Białymstoku p. Sobczyk i Instruktora p. Surowca.

11 czerwca r. b. nastąpiło uroczyste zamknięcie kursów i rozdanie świadectw. Z wynikiem dobrym ukończyli kursy pp. Petrulewicz, pisarz gminny, Zienowicz, b. pisarz gminny, Jonowicz, Misztak, nauczyciel, Kazimierzczak i Ludkiewicz.

Zamknięcie kursów poprzedzone było egzaminem teoretycznym i praktycznym. Skład Komisji egzaminacyjnej stanowili: Starosta p. K. Eustachiewicz—jako Przewodniczący wyżej wymienieni przedstawiciele Związku Straży Pożarnych oraz Sekretarz Sejmiku p. W. Karpiński, inspektor Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych p. Gasik, burmistrz p. dr. Cz. Pawęzki i naczelnik Straży Pożarnej p. Chantow—jako członkowie.

Kurs sfinansował całkowicie Wydział Powiatowy w Wołkowysku.

12 czerwca r. b. na odbytem w tym dniu posiedzeniu Sejmiku p. Wojewoda Rembowski dokonał aktu wręczenia Staroście p. K. Eustachiewiczowi odznak „Krzyża zasługi” za zasługi na polu bezpieczeństwa publicznego—p. Wojewoda Rembowski w przemówieniu swym podniósł zasługi p. Starosty K. Eustachiewicza, podkreślając, że powiat Wołkowski pod jego kierownictwem wysuwa się na pierwsze miejsce. Następnie przemawiał członek Sejmiku p. inż. Leon Bychowiec, który w zwięzłych słowach wyraził radość z powodu odznaczenia p. Starosty K. Eustachiewicza, dzielnego i sprężystego administratora, i w imieniu Sejmiku złożył mu życzenia z tego tytułu oraz życzenia dalszych awansów i odznaczeń.

Na tymże posiedzeniu Sejmik zaaprobował sprawozdanie z wykonania budżetu za 1925 r., tudzież uchwalił zaciągnąć w Państwowym Banku Rolnym pożyczkę w kwocie 11.000 zł. na akcję hodowlaną w powiecie Wołkowskim.



Uczestnicy kursu pożarniczego w Wołkowysku i przedstawiciele miejscowych władz. Kurs pożarniczy odbył się od 7 do 11. VI. rb. Siedzą od lewej ku prawej stronie: pp. Chłtruk, członek wydziału, Chantow, naczelnik straży, Gasik, inspektor P. D. U. W., Sobczyk, inspektor wojewódzkiego Zw. Str. Poz., K. Eustachiewicz, starosta, dr. Cz. Pawęzki, burmistrz, Wł. Bzowski i A. Panasik, członkowie Wydziału, W. Karpiński, Sekretarz Sejmiku i dr. Bebczuk, lekarz rejonowy.



# GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

## Gospodarka zarządów gmin wiejskich w oczekiwaniu nowej ustawy.

Zarządy gmin wiejskich na pokrycie swych wydatków mają 2 źródła: I dodatek komunalny do skarbowych podatków gruntowych i II samoistny, tak zwany podatek wyrównawczy na pokrycie deficytu budżetowego. Pierwszy na zasadach kwalifikacji b. rządu rosyjskiego w Kongresówce, rozkłada w różnym stopniu ciężary podatkowe na różne gleby rodzajne. Nie jest to wprawdzie rozdział idealny, gdyż nie uwzględnia różnic wydajności gleb według klasyfikacji Tow. Kredyt. Ziemiańskiego, przyjęty i dla norm szacunkowych ziemi w celu określenia podatku majątkowego. W każdym razie odróżnia gleby I kl. pszenne, II kl. żytnie — od gleb V kl. b. lichych, pastwisk, zagajników i lasów, odróżnia łąki III kl. dwukośne od łąk IV kl. jednokośnych.

Pobór II-go podatku-wyrównawczego pozostawiono samym gminom, które nie uwzględniają tej klasyfikacji. Do roku 1925 obowiązywała w gminach przy poborze samoistnych podatków ustawa b. rządu rosyjskiego, nakazująca przyjmować 4 morgi ziemi V kl. jako jeden morg podatkowy. W roku 1925 zaczęto opracowywać nową ustawę samorządową i, pomimo tego, że sprawa ta nie jest do tej pory ostatecznie załatwiona, ogłoszono, że z końcem 1925 r. ustawa dawna wygasła. Wobec tego b. wiele gmin zaczęło stosować dosłownie wydane rozporządzenie, pozwalające im pobierać na podatek wyrównawczy do wysokości jednego zł. z morga

(bez względu na wydajność dochodową ziemi). Wynika stąd krzyżująca niesprawiedliwość, gdyż ten, kto zbiera raz na 3 lata po 3 korce żyta z morga musi płacić tyle co i ten, który zbiera po 8,12-15-korczy z morga pszenicy lub żyta, a również tyle i ten, kto ze znacznym nakładem pracy i kapitału na byłych nieużytkach założył zagajniki i przez długi szereg lat żadnego z nich dochodu mieć nie może.

Byłby to system popierania zamożnych gospodarstw, mających spore dochody z dobrej ziemi dla których podatek po 1 zł. z morga jest łatwy do zapłacenia, a gnębienie i prowadzenie do ruiny gospodarstw z ziemią lichą, gdzie dochody z ziemi nawet na pokrycie podatków skarbowych często nie wystarczają.

W nowej ustawie samorządowej należy na to zwrócić uwagę, by i przy poborze podatków samoistnych komunalnych uwzględniana była dochodowa wydajność gruntów w całej rozciągłości.

Zastosowanie w praktyce nie będzie tu przedstawiało trudności, gdy przeciętną podatku przypadającego na morg przyjmie się na gleby żytnie a na inne grunta obliczy się podatek w stosunku do podatku gruntowego skarbowego według przyjętej klasyfikacji.

*D-r. el.*

## Z GMIN

### SPRAWY SZARWARKOWE.

(B) Wydział powiatowy pow. Kostopolskiego uchwalił, co następuje:

Wobec konieczności uregulowania spraw szarwarkowych drogowych oraz dla uniknięcia uchybień w powyższym względzie przez Urzędy gminne przy wykonaniu ustawy z dnia 10.XII.1920 r. o kosztach budowy i utrzymaniu dróg publicznych—Wydział Pow. postanowił polecić gminom następujący wzorowy statut w przedmiocie świadczeń drogowych w naturze:

#### „STATUT”

W przedmiocie świadczeń drogowych w naturze na rzecz gminy . . . pow. Postawskiego.

Na zasadzie art. 29 ustawy z dnia 10.XII.1920 r. o kontroli budowy i utrzymaniu dróg Dz. Ust. R. P. Nr. 6 poz. 32 1921 r. Rada Gminna gminy . . .

na posiedzeniu w dniu . . . odbytem uchwaliła niniejszy statut w przedmiocie świadczeń drogowych w naturze dla budowy i utrzymania dróg gminnych o następującem brzmieniu:

§ 1. Ogólna ilość potrzebnych w roku 1926 podwódek i robotników pieszych dla budowy i naprawy dróg gminnych podlega podziałowi pomiędzy poszczególnych płatników podatkowych w stosunku do przypadającego na każdego z nich:

a) zasadniczego państwowego podatku gruntowego względnie w stosunku do przypadającego samoistnego podatku komunalnego od gruntów państwowych.

b) Państwowego podatku przemysłowego, uiszczanego przez nabycie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych-

c) Państwowego podatku od nieruchomości.

§ 2. Wartość dostarczonej jednej podwody za pracę 8 godzin równa się 2 dniom roboczym pieszej, przyczem wartość jednego dnia roboczego 8 godzinnego roboczym pieszej oblicza się . . . zł. . . gr. za 1 dzień podwody . . . zł. . . gr.

§ 3. Zarząd gminy uprawniony jest, za zgodą lub na życzenie obowiązane do świadczeń w naturze, zamienić je na świadczenia pieniężne lub dostawy materiałów według stosunku wymienionego w § 2.



§ 4. Winni odbycia świadczeń drogowych wykonują je akordowo, przez zwolnienie pewnej ilości robocizny, która się wlicza na podstawie następujących norm: w ciągu jednego dnia podwoda ma dowieźć . . . metrów żwiru lub ziemi na odległości do 4 klm. . . . mtr., powyżej 4 klm. lub też w ciągu jednego dnia roboczego pieszy robotnik ma wyczyścić . . . mtr. rowu lub też grun'ownie wyreperować . . . mtr. bieżących drogi zlej, mtr. bież. . . . drogi średniej.

Dostawa budulcu, reperacja mostów i t. d. przydziela się podług specjalnej klasyfikacji.

§ 5. Rozkład świadczeń dokonywa Zarząd gminy przyczem przysługują mu prawa określone art. 44 ustawy z dnia 11.VIII.23 r. o tymczas. ureg. fin. kom, Dz. Ust. R. P. Nr. 49 p. 747.

§ 6. O wysokości wymierzonych świadczeń płatnicy podatków bezpośrednio zostaną powiadomieni wezwaniem ze wskazanym terminem, do którego mają być wykonane świadczenia.

§ 7. Przeciwno wymiarowi świadczeń przysługuje płatnikowi prawo odwołania się w trybie wskazywanym art. 48 ust. z dnia 11.VIII.1923 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 94 poz. 747. Wniesione odwołanie nie wstrzymuje obowiązku odbycia robocizny lub wniesienia opłaty.

§ 8. W razie niewykonania świadczeń w terminie określonym przez Zarząd lub też wykonania nie należycie Zarząd gminny uprawnionym jest wykonać je na koszt obowiązany. Ponadto winni niewykonania postanowień niniejszego statutu podlegają karze porządkowej do wysokości 34 zł. o ile nie zachodzi przestępstwo karalne według art. 63 ustawy z dnia 11.VIII.23. Dz. Ust. R. P. Nr. 94.

§ 9. Przepisy wykonawcze do niniejszego statutu wyda Zarząd gminy.

#### UCHWAŁY RADY GMINNEJ W WYMYSŁOWIE POW. ŁASKIEGO.

W dniu 1 maja 1926 r. odbyło się posiedzenie Rady gm. na którym między innymi postanowiono:

1) Z powodu zdekompłowania Komisji Drogowej powołać nową Komisję w skład której powołać Radnych gm. Piotra Rogozińskiego, Stanisława Owczarka, Walentego Kłodasia i Adama Zuwała.

2) Wybrać również nową Komisję sanitarną i powołać w skład tejże członków Rady Pawła Sysia, Tomasza Zawadowskiego, Leona Wołosza i Filipa Sochę.

3) Na zjazd powiatowy do Łasku w dn. 9 maja b. r. Towarzystwa Przeciwgruźliczego wydelegować Antoniego Miniasa, Walentego Kłodasia, Leona Wołosza i Pawła Sysia, którzy jednocześnie będą członkami T-wa Przeciwgruźliczego gminnego.

4) Dla przestrzegania przepisów budowlano-ogniowych stworzyć Komisję Ogniową w skład której powołać wójta gminy Jacha, sekretarza gm. Bonińskiego i Radnego Antoniego Miniasa.

5) Przyjąć na gminę ciężary wynikające z otwarcia przystanku kolejowego w Dobroniu i poczynić dalsze starania by przystanek uruchomiono jaknajprędzej.

#### Z GMINY WODZIERADY POW. ŁASKIEGO.

W dniu 18 maja b. r. odbyło się posiedzenie Rady gm. Wodzierady, na którym między innymi postanowiono:

1) Okólnik Urzędu Wojewódzkiego w sprawie udzielenia pomocy państwowej na zalesienie nieużytków przyjąć do wiadomości i na jesieni przystąpić do spisu tych gospodarzy, którzy zamierzają zalesić swoje nieużytki.

2) Z funduszków budżetowych z roku 1925 wypłacić miejscowej straży ogniowej zł. 500 zapomogi.

#### MELJORACJE ROLNE W POWIECIE PIOTRKOWSKIM.

Sejmik powiatowy rozpoczął przed kilku tygodniami meljorację gruntów chłopskich we wsi Rokszyce, gm. Szydłów.

W zeszłym roku ukończono meljorację gruntów we wsi Hucisko.

#### O UNIEWAŻNIENIE WYBORÓW DO RADY MIEJSKIEJ W ALEKSANDROWIE.

Przed kilku dniami odbyły się w Aleksandrowie wybory do Rady Miejskiej. — Obecnie jedno z żydowskich ugrupowań t. zw. Aguda wystąpiło z protestem do min. spr. wewn., domagając się unieważnienia wyborów w Aleksandrowie, rzekomo z uwagi na szereg popełnionych przy głosowaniu nieformalności.

#### OPIEKA SANITARNA I SPOŁECZNA W PIOTRKOWIE.

Działalność wydziału opieki społecznej ogranicza się do udzielania porad lekarskich i wydawania lekarstw osobom niezamożnym na podstawie zaświadczeń policyjnych. Również obowiązkiem wydziału jest opieka lekarska nad szkołami. Dotychczas magistrat utrzymuje dwóch lekarzy szkolnych dr. Lewita i dr. Hartmana, którzy opiekują się szkołami miejskimi, kursami wieczorowymi hutniczo-szklanymi i rzemieślniczymi. Aby uprzyściplnić niezamożnym matkom pomoc podczas położu, wydział zaangażował akuszerkę, którą zobowiązał do odwiedzania kobiet chorych. Wydział sanitarny zorganizował towarzystwo przeciwgruźlicze które, aczkolwiek składa się z przedstawicieli społeczeństwa, jest niejako pod opieką magistratu.

Wydział opieki społecznej znajduje się w fazie tworzenia dotychczas bowiem nie miał możności rozwinięcia swej działalności. Zamierzona jest budowa większego gmachu, któryby mieścił ochronię i przytułek dla starców i kalek.

Sanitarne stosunki przedstawiają się marnie, gdyż ustawa sanitarna nie przewiduje egzekutyw ze strony miasta.

Szpital żydowski i św. Trójcy utrzymują się w większej części z preliminowanych sum magistratu, chociaż żaden z nich nie stanowi własności miejskiej ani powiatowej. Szpital każdy posiada swą autonomję według której się rządzi. Większość chorych — to mieszkańcy miasta i dlatego zarząd miasta preliminował na rok bieżący 48 tysięcy zł. jako subsydja dla szpitalów.



Suma ta nie jest równoznaczną z funduszem, pozostającym w depozycie magistratu na leczenie chorych, gdyż oprócz tych subsydjów dla szpitala miasto musi wpłacać kolosalne sumy za pacjentów.

### ROZBUDOWA WARSZAWY.

Prezydent m. Warszawy, p. inż. Jabłoński na czele przedstawicieli Komitetu Rozbudowy zwrócił się do p. ministra Skarbu o udzielenie funduszków na rozbudowę miasta. Żądanie poparto memorjałem Ma-

gistratu, uzasadniającym niezbędność popierania ruchu budowlanego i zmniejszenia tą drogą bezrobocia, gdyż obecnie, wskutek wstrzymania kredytów przez rząd, roboty stanęły, potęgując bezrobocie. Pozatem budowle istniejące, wymagające naprawy, walą się w dalszym ciągu, powiększając liczbę bezdomnych.

Z projektowanych 58,742 izb, które należałyby wybudować na zaspokojenie ostrego głodu mieszkaniowego, w roku 1925 wybudowano zaledwie 7,000 izb.

Komitet rozbudowy załatwił przez cały rok 1925 414 petentów.

## Poradnik samorządowy.

**1. Pytanie:** Pisarz gminy Dziurków w Solcu, pow. Iłżecki, zapytuje, czy dom mieszkalny przerobony w r. 1923 ze spalonej obory podlega podatkowi budynkowemu?

**Odpowiedź:** w myśl przepisów ustawy z dnia 22 września 1922 r. (Dz. Ust. Nr. 88, poz. 786), i § 2 p. 5 Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17-VI 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 51 par. 523), którego moc obowiązująca została przedłużona ustawą z dnia 1/IV — 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 43, poz. 296) omawiany w pytaniu budynek nie podlega podatkowi budynkowemu.

**2. Pytanie:** Urząd gminy Kotlice prosi o wyjaśnienie, czy stały mieszkaniec gminy tamt. zamieszkały w innej gminie, jest obowiązany złożyć metrykę ślubu swego dla uzupełnienia ksiąg ludności stałej? Ślub był zawarty w Rosji, — pomie. iony nie jest w posiadaniu metryki.

**Odpowiedź:** Zgodnie z przepisami art. 15 i 32 Instrukcji o utrzymywaniu i prowadzeniu ksiąg ludności w gminach miejskich i wiejskich Królestwa Polskiego z dn. 10/22 listopada 1861 r. wójt gmin prowadzą księgi ludności stałej na podstawie dokumentów dostarczonych przez Urzędy stanu cywilnego, z czego wynika, że osoby, co do których mają być notowane właściwe dane w księgach ludności stałej nie mają obowiązku dostarczania metryk, w danym przypadku metryki ślubu. W myśl przepisów art. 94 K. C. wszelkie akty sporządzone zagranicą, albo w kraju, lecz nie przed urzędnikiem miejsca zamieszkania osób, których się dotyczy, powinny być na żądanie stron zainteresowanych do ksiąg właściwych miejsca zamieszkania tychże osób wciągnięte.

Czyli, że reasumując powyższe, pomieniony mógłby z własnej woli zwrócić się przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych (Wydział Konsularny) o metrykę ślubu, zmusić go do tego nie można.

Zarazem zwraca się uwagę na przepis art. 83 wyż. cyt. instrukcji, w myśl którego brak metryki można zastąpić przez akt znajomości.

**3. Pytanie:** Wójt gminy Dmochy-Glinki, pow. Ostrowskiego, zapytuje, jakich kosztów kuracyjnych dotyczy ustawa z dn. 29/III — 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 36, poz. 413)?

**Odpowiedź:** Ustawa cyt. w pytaniu dot. jedynie kosztów kuracyjnych od 1 stycznia b. r., zaś koszty te należne za czas do 1/I b. r. należy regulować na podstawie dawnych przepisów prawnych; — to znaczy jeżeli chory był oddany do szpitala przed 1/I, koszty kuracji ponosi w razie niezamożności leczonego gmina przynależności do 1/I b. r., co się zaś tyczy dalszych kosztów, to takowe należy likwidować w myśl nowej ustawy wyż. cyt.

**4. Pytanie:** Urząd gminy Padarok zapytuje:

1) czy ma prawo wzywać mieszkańców do stawienia się w Urzędzie gminnym w sprawach doręczenia nakazów płatniczych, wezwań sądowych, osądów administracyjnych?

2) czy wydział powiatowy względnie starosta ma prawo wysłać karnego posłańca na koszt wójta lub pisarza w razie nie załatwienia sprawy w oznaczonym terminie?

**Odpowiedź:** *Ad. 1.* Urząd gminy obowiązany jest doręczać wymienione w pytaniu pierwszym dokumenty za pośrednictwem sołtysów, wzgl. przy pomocy wójtów, wzywać mieszkańców po odbior wspomnianych dokumentów niema prawa,

*Ad. 2.* Wydział powiatowy względnie starosta powinien w razie niewykonywania w oznaczonym terminie poleceń władz wytoczyć winnym sprawę dyscyplinarną, niema natomiast uprawnień do wysyłania karnych posłańców.

**5. Pytanie:** Pomocnik sekretarza gminy Ratowo, pow. Mławskiego, zapytuje, czy Urząd Skarbowy wzgl. wójt może ściągać podatek gruntowy lub podatek wyrównawczy z poszczególnych gospodarzy za całą wieś?

**Odpowiedź:** w myśl przepisów ros. ustawy o podatkach bezpośrednich (T. V Zb. Pr. ces. ros.) za podatek gruntowy z włościan odpowiada wójt, Urząd Skarbowy przeto w żadnym przypadku nie może przeprowadzać sekwestru tego podatku.

Ponieważ pomieniona ustawa nie przepisuje solidarnej odpowiedzialności przy uiszczaniu podatku gruntowego, przeto wójt nie jest uprawniony do ściągnięcia należności z tego tytułu w drodze sekwestru dokonywanego na majątku pewnych jedynie gospodarzy za wszystkich zalegających z danej wsi. Te same uwagi



(zawarte w ustępie drugim) odnoszą się również do poboru podatku wyrównawczego.

6. *Pytanie.* Urząd gminy Przerośl zapytuje, czy gmina obowiązana jest dostarczać nauczycielom szkół powszechnych mieszkań, opału i światła na koszt gminy?

*Odpowiedź:* Art. 11 ustawy z dn. 17/II—1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. Ust. Nr. 18, poz. 143) wkłada obowiązek na gminy ponoszenia szeregu świadczeń rzeczowych na rzecz szkół powszechnych, jak lokali, urządzenia, światła, opału, materiałów piśmiennych i czystości w szkołach, natomiast obowiązku ponoszenia podobnych ciężarów na rzecz nauczycieli ustawa ta nie przewiduje.

Ustawa z dn. 17/II — 1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz. Ust. Nr. 18, poz. 144) wkłada na gminy obowiązek budowy mieszkań dla nau-

czycieli. Z obowiązku tego nie można jednak wysuwać wniosku co do bezpłatności dostarczonych w drodze pobudowania mieszkań.

7. *Pytanie:* Magistrat m. Saczebrzeszyna zapytuje czy art. 7 rozporządzenia z dnia 2/VI—1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 49, poz. 302) powinien być stosowany i przy wydawaniu świadectw na trzodę chlewną i konie?

*Odpowiedź.* Zgodnie z brzmieniem § 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 8/III — 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 31, poz. 185) moc obowiązująca art. 1—14 oraz art. 32 rozporządzenia Min. Roln. i Dóbr Państw. cyt. w pytaniu została rozszerzona na konie, owce, kozy i trzodę chlewną.

Oдноśne świadectwa może wydawać jedynie gmina, z której zwierzę pochodzi.

## Zakłady Mechaniczne „URSUS“ Sp. Akc.

Warszawa, Skierniewicka 27/29 Oddział w Poznaniu 27 Grudnia 16.

**Silniki systemu Diesel'a**  
**Silniki czterosuwne Pół-Diesel'a**  
**Silniki dwusuwne**

od 4 — 600 M. K

od 4 — 600 M. K

**TRAKTORY ROLNE—ARMATURA**

do pary, wody i gazu — — specjalną dla cukrowni

**Wyrób rdzennie polski. Pełna gwarancja.**  
**Budujemy silniki „Ursus“ przeszło 31 lat.**

Budowa Fabryki Samochodów na ukończeniu,



**Udoskonalone maszyny**

do wyrobu:

Dachówki cementowej, pustaków betonowych, cembrowiny studziennej, żłobów, słupów, płyt, rur  
poleca Fabryka Maszyn

**Rzewuski i S-ka**

Warszawa, ul. Ordynacka 7.

Zysk wytwórni betonowej w jednym roku wynosi  
ok. 5.000 do 6.000 zł.

Żądajcie cenników i objaśnień.

Absolwent **Wydziału Samorządowego Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie** poszukuje posady w samorządzie powiatowym lub miejskim.

Zgłoszenia do Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego w Warszawie, ul. Kopernika 30 m. 14.



## ZAOPATRYWANIA

szpitali, przychodni, sierocińców i przytułków we wszystkie, potrzebne im przedmioty, (meble i urządzenia szpitalne, bielizna, leki, środki opatrunkowe, aparaty dezynfekcyjne t. p.).

• • •

## DOSTAWY

**WĘGLA OPAŁOWEGO**, wapna, cementu, po cenach hurtowych, z pierwszych źródeł.

• • •

## DOSTARCZANIA

maszyn i narzędzi drogowych (walce parowe, motorowe i konne, oskardy, młoty itp.)

• • •

## WYKONYWANIA

wszelkich druków biurowych dla samorządów powiatowych i miejskich oraz instytucji społecznych

# PODEJMUJE SIĘ

## Zrzeszenie Samorządów Powiatowych

CENY NAJDOSTĘPNIJSZE.

OBSŁUGA PRĘDKA.

WARUNKI KREDYTOWE DOGODNE

CENY I WARUNKI ODWROTNĄ POCZTĄ.

Adres: WARSZAWA, LESZCZYŃSKA 6.

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych

SKRÓT TELEGR.: „WARSZAWA—SAMPOW“

TELEFONY MIĘDZYMIASTOWE Nr. 177-30 i 43-84.

**Zapisujcie się na członków Zrzeszenia Samorządów Powiatowych.**

**Udział członkowski wynosi 1000 zł., płatnych w dwóch ratach półrocznych.**

**Odpowiedzialność pięciokrotna. Statut na żądanie.**

**Członkowie korzystają ze specjalnych warunków kredytowych.**



mas. 13458/8/28

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych nabyło pozostałą część nakładu książek treści samorządowej, które się ukazały w **Bibliotece Komunalnej Wendego**. Obecnie tedy jesteśmy w możności dostarczyć czytelnikom „Samorządu” nietylko wydawnictwa własne, które ukazały się w **Bibliotece Samorządu**, lecz wogóle wszystkie dotąd niewyczerpane jeszcze wydawnictwa komunalne.

Nabyte wydawnictwa Biblioteki komunalnej Wendego będziemy odstępować czytelnikom „Samorządu” po cenach niższych.

Obecnie tedy mamy na składzie następujące wydawnictwa komunalne:

## Wydawnictwa Biblioteki Komunalnej Wendego

1. *Inż. M. Wł. Nestorowicz*, Dyrektor Depart. w Min. Rob. Publ. „Sprawa drogowa w Polsce”  
cena zamiast 5 zł. 3 zł.
2. *Inż. M. Wł. Nestorowicz*. „Zbiór ustaw i rozporządzeń drogowych” cena zamiast 7 zł. 6 zł.
3. *Inż. G. Szymkiewicz* „Ustawy i rozporządzenia z dziedziny budownictwa obowiązujące w Państwie Polskiem” cena zamiast 10 zł. 8 zł.
4. *Prof. Dr. A. Pragier* „Zarys skarbowości komunalnej” cz. I., cena zamiast 8 zł. 6 zł.
5. *Dr. M. Jaroszyński* „Samorząd terytorjalny w Polsce” cena zamiast 5 zł. 3 zł.

## Wydawnictwa Biblioteki Samorządu

1. *Dr. Nowakowski*: „Zasady zwalczania chorób zakaźnych”. Książka, polecona przez Generalną Dyрекcyję Służby Zdrowia, jako podręcznik dla personelu pomocniczego służby zdrowia. Cena 3 zł.
2. *Józef Bek*: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowej na polu popierania sadownictwa w latach 1902 — 1917”. Cena 1 zł. 50 gr.
3. **Kalendarz Samorządowy na rok 1926** Cena 7 zł.
4. *Stefan Pachnowski*: „Wskazówki rachunkowo-kasowe dla miast”. Cena 5 zł.
5. *Dr. M. Jaroszyński*: „Gospodarka gmin wiejskich w Polsce na tle stanu finansów gminnych”; „Znaczenie opłat drogowych w dochodach pow. zw. komun.” Cena 5 zł.
6. *Dr. A. Pragier*: „Zarys skarbowości komunalnej” cz. II Cena 7 zł.  
dla nabywających część I i II (całość) 10 zł.
7. *Stanisław Podwiński*: „Biblijografia polskiej literatury o samorządzie terytorjalnym” (zestawienie wszystkich wydanych w języku polskim książek i ważniejszych artykułów, dotyczących samorządu) Cena 7 zł.

### W D R U K U:

1. **Pamiętnik Zjazdu przedstawicieli sejmików powiatowych, odbytego w r. 1926.**

—o0o—

Skład główny w administracji tygodnika „SAMORZĄD”,

Warszawa, ul. Leszczyńska 6, tel. Nr. 301-93, Konto P. K. O. Nr. 1520.